

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 95/2020-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. februára 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovéj a sudcu Petra Molnára predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť Albína Lancza, [REDACTED], podnikajúceho pod obchodným menom Albín Lancz - Alinex, IČO 32 356 412, Mierová 33, Galanta, zastúpeného advokátom JUDr. Albínom Lanczom, advokátska kancelária, Mierová 33, Galanta, vo veci namietaného porušenia práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Galanta sp. zn. 23 C 137/2012 zo 14. júna 2019 a uznesením Okresného súdu Galanta sp. zn. 23 C 137/2012 z 27. novembra 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť Albína Lancza - Alinex o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. decembra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], podnikajúceho pod obchodným menom Albín Lancz - Alinex, IČO 32 356 412, Mierová 33, Galanta (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“)

uznesením Okresného súdu Galanta (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 23 C 137/2012 zo 14. júna 2019 (ďalej aj „prvé napadnuté uznesenie okresného súdu“) a uznesením okresného súdu sp. zn. 23 C 137/2012 z 27. novembra 2019 (ďalej aj „druhé napadnuté uznesenie okresného súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa ako žalobca žalobou domáhal, aby okresný súd zaviazal žalovaného zaplatiť mu sumu 4 500 eur s 20 % ročným úrokom z omeškania od 1. júna 2011 do zaplatenia z titulu zmluvy o úvere. Žalobca vzal žalobu v časti o zaplatenie 250 eur s 20 % ročným úrokom z omeškania zo 4 500 eur od 1. júna 2011 do 30. novembra 2011 späť, na čo okresný súd uznesením č. k. 23 C 137/2012-92 z 30. septembra 2013 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 Co 406/2013-121 z 30. septembra 2014 konanie v tejto časti právoplatne zastavil. Okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 23 C 137/2012-191 z 1. decembra 2015, ktorým žalobu v plnom rozsahu zamietol, o trovách konania rozhodol podľa v tom čase platného a účinného ustanovenia § 151 ods. 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov, a to tak, že o nich rozhodne samostatným uznesením. Proti uvedenému rozsudku podal žalobca v zákonnej lehote odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd tak, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil rozsudkom č. k. 25 Co 82/2016-217 z 26. júla 2017.

2.1 Okresný súd uznesením č. k. 23 C 137/2012-240 z 5. decembra 2017 priznal žalovanému voči sťažovateľovi ako žalobcovi náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom v rozsahu 100 %. Proti uzneseniu súdu prvej inštancie podal odvolanie sťažovateľ ako žalobca. Krajský súd uznesením č. k. 24 Co 223/2018-291 z 5. marca 2019 napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanému priznal nárok voči sťažovateľovi ako žalobcovi na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2.2 Okresný súd následne prvým napadnutým uznesením uložil sťažovateľovi ako žalobcovi povinnosť do 3 dní od právoplatnosti tohto uznesenia zaplatiť žalovanému k rukám právneho zástupcu žalovaného náhradu trov právneho zastúpenia vo výške

3 106,04 eur. Proti uvedenému uzneseniu podal sťažovateľ ako žalobca sťažnosť. Okresný súd druhým napadnutým uznesením sťažnosť zamietol s odôvodnením:

„Trovy vynaložené účastníkom konania v spore musia byť v príčinnej súvislosti s jeho procesným postojom k predmetu konania. Ich vynaložením sa musí sledovať procesné presadzovanie uplatneného nároku alebo procesná ochrana proti takému tvrdenému nároku. Účelnosť sa v zásade dá stotožniť s nevyhnutnosťou alebo právnou možnosťou vynaloženia trov spojených s ústavne zaručeným právom na právnu pomoc v zmysle čl. 47 ods. 2 Ústavy SR a trovy právneho zastúpenia sa vo všeobecnosti za účelne vynaložené trovy považujú. Trovy potrebné na účelne vynaloženie alebo ochranu práva sa však nemôžu posudzovať ako celok, a to aj keď má účastník nárok na náhradu trov konania, pretože mal vo veci plný úspech, každý úkon alebo každé platenie trov treba posudzovať samostatne; to platí aj pre trovy právnej služby. (Uznesenie Ústavného súdu SR zo 6. októbra 2015, sp. zn. III. ÚS 481/2015, uverejnený v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 68/2015).

Postup súdu smerujúci k tomu, že z nákladov na právne zastúpenie dochádza k vylúčeniu náhrad cestovného a náhrad za stratu času len preto, že sídlo advokátskej kancelárie sa nenachádza v obvode (okrese) sídla konajúceho súdu alebo bydliska účastníka konania, nezodpovedá sledovanému cieľu tak, ako to má na mysli § 142 až 150 OSP a právne úpravy o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnej pomoci. (Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 3. februára 2010, sp. zn. 5 M Cdo 7/2008).

Súd v sťažnosťou napadnutom uznesení priznal žalovanému náhradu trov konania, ktoré podľa názoru súdu boli preukázané odôvodnené a účelne vynaložené a vznikli žalovanému v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva. Súd sa stotožnil s vyjadrením žalovaného k sťažnosti žalobcu voči uzneseniu o výške náhrady trov konania, pričom má za to, že žalovaný si náhradu trov konania prostredníctvom svojho právneho zástupcu uplatnil a vyčíslil v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. Pokiaľ žalobca v sťažnosti odkazuje na ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, takéto právne posúdenie neprichádza do úvahy, nakoľko v čase vydania vyššie uvedených rozhodnutí už tento právny predpis nebol účinný. Žalobca ďalej v sťažnosti poukazuje na ust. § 150 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého súd nemusí

výnimočne priznať náhradu trov konania, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa. Tieto úvahy žalobcu už boli predmetom skúmania odvolacím súdom, pričom totožnú argumentáciu uviedol žalobca v odvolaní voči uzneseniu zo dňa 05.12.2017, ktorým súd rozhodol o náhrade trov konania. Odvolací súd toto uznesenie potvrdil, a teda námietky žalobcu v tejto súvislosti sú už v tomto štádiu rozhodovania o trovách bez právneho významu. Pri rozhodovaní o sťažnosti sú pre súd rozhodujúce len tvrdenia vzťahujúce sa k výške priznaných trov konania, pričom rozhodnutie o výške trov konania nadväzuje a súvisí s rozhodnutím o priznaní nároku na náhradu trov konania, o ktorom už právoplatne rozhodnuté bolo, a to vo vyššie citovanom rozsahu. V rámci konania o sťažnosti je možné zaoberať sa a meniť len výšku trov konania, a nie samotný nárok. Prvostupňový, ako i odvolací súd pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania nevzhliadol dôvody hodné osobitného zreteľa, teda dôvody na nepriznanie nároku na náhradu trov konania žiadnej zo sporových strán.

Po preskúmaní obsahu včas podanej sťažnosti súd dospel k záveru, že neobsahuje žiadne relevantné odôvodnenie v zmysle ustanovenia § 243 CSP, a preto sťažnosť ako nedôvodnú v celom rozsahu zamietol.“

3. V úvode ústavnej sťažnosti sťažovateľ uvádza svoje hodnotenie účelnosti a dôvodnosti nárokovanej náhrady trov zo strany právneho zástupcu žalovaného pred okresným súdom a namieta a spochybňuje aj ich oprávnenosť vo vzťahu ku konkrétnym položkám napadnutých uznesení okresného súdu.

3.1 Podľa sťažovateľa v danom prípade došlo k absolútne arbitrárnemu rozhodnutiu okresného súdu, ktorý sa v rámci odôvodnenia napadnutých uznesení žiadnym spôsobom nevysporiadal s početnými námietkami sťažovateľa a obmedzil sa iba na ich zamietnutie. Niektoré body obrany sťažovateľa preto zostali podľa jeho slov úplne bez reflexie okresného súdu. Ako príklad sťažovateľ uvádza moment priznania plnej tarify za vyjadrenie k odvolaniu sťažovateľa len proti trovám konania – táto okolnosť nebola podľa sťažovateľa reflektovaná ani zo strany žalovaného cestou jeho vyjadrenia ani okresným súdom. Podľa slov sťažovateľa podobných momentov absentujúceho vysporiadania sa s podnetmi sťažovateľa vzhliada tento v danom prípade viac, čo má podľa názoru sťažovateľa za následok úplnú nepreskúmateľnosť napadnutých uznesení okresného súdu.

3.2 Na základe uvedených skutočností preto sťažovateľ dospel k záveru, že okresný súd v napadnutých uzneseniach aplikoval nesprávnu právnu normu napríklad aj v podobe nesprávneho použitia § 13a ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) namiesto § 13a ods. 2 písm. b) vyhlášky, čím podľa mienky sťažovateľa poprel podstatu a účel relevantných, na posudzovanú vec sa vzťahujúcich právnych noriem, v dôsledku čoho došlo k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie garantovaného prostredníctvom čl. 6 ods. 1 dohovoru.

4. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví:

„Právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Galanta sp. zn. 23 C 137/2012 z 14. júna 2019 a uznesením Okresného súdu Galanta sp. zn. 23 C 137/2012 z 27. novembra 2019 porušené bolo.

Uznesenie Okresného súdu Galanta sp. zn. 23 C 137/2012 z 14. júna 2019 a uznesenie Okresného súdu Galanta sp. zn. 23 C 137/2012 z 27. novembra 2019 sa zrušujú a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

Porušovateľ Okresný súd Galanta je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia...“

II.

Relevantná právna úprava

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd

každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

III.1 K napadnutému uzneseniu okresného súdu sp. zn. 23 C 137/2012 zo 14. júna 2019

6. Ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu okresného súdu sp. zn. 23 C 137/2012 zo 14. júna 2019 je potrebné odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

6.1 Z čl. 127 ods. 1 ústavy pramení, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základných práv a slobôd poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a ústavný súd až subsidiárne.

6.2 Z ústavnej sťažnosti je nepochybné, že sťažovateľ využil svoje právo podať proti napadnutému uzneseniu okresného súdu sp. zn. 23 C 137/2012 zo 14. júna 2019 sťažnosť, o ktorej bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť okresný súd v sťažnostnom konaní.

Právomoc okresného súdu rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa v danom prípade nepripúšťa možnosť ústavného súdu rozhodovať o napadnutom uznesení okresného súdu sp. zn. 23 C 137/2012 zo 14. júna 2019, keďže sťažnosť v tomto prípade predstavuje účinný opravný prostriedok ochrany práv sťažovateľa vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu sp. zn. 23 C 137/2012 zo 14. júna 2019.

6.3 Princíp subsidiarity nás poučuje, že ústavný súd poskytuje ochranu základným právam a slobodám iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri skúmaní podmienok konania o ústavnej sťažnosti riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je ochrana základných práv a slobôd poskytovaná ústavným súdom prostredníctvom ústavou a zákonom o ústavnom súde upraveného konania o ústavnej sťažnosti subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak o tejto ochrane nerozhodujú všeobecné súdy (porov. mutatis mutandis II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09).

6.4 Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2 K napadnutému uzneseniu okresného súdu sp. zn. 23 C 137/2012 z 27. novembra 2019

7. Ústavný súd opakovane (z najnovšej judikatúry porov. napr. II. ÚS 303/2017, II. ÚS 383/2017) dáva na známosť, že považuje rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania za integrálnu súčasť civilného procesu a je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania však v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade

extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (rovnaké závery porov. napr. aj v I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08, z novšej judikatúry pozri II. ÚS 153/2016, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 681/2016, II. ÚS 506/2018, II. ÚS 494/2018, II. ÚS 566/2018).

7.1 Ďalej ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že ak Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“), predtým Občiansky súdny poriadok, v spojení s aktuálnou a ustálenou judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vylučujú uplatnenie mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) proti rozhodnutiu o trovách konania (pozri § 419, § 420, § 421 a § 422 CSP), bolo by proti logike pripustiť, aby ich prieskum bol automaticky posunutý do roviny ústavného súdnictva.

7.1.1 Pre ilustráciu ústavný súd odkazuje na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo Gp 2/2016 zo 14. júna 2017 (Zo súdnej praxe č. 44/2017), v ktorom najvyšší súd k dovolaniu proti rozhodnutiam o trovách konania uviedol: *„Na bližšie vysvetlenie podstaty svojej úvahy dovolací súd poukazuje na § 419 až § 421 CSP, ktoré nepripúšťajú dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o trovách konania. Obdobne dovolací súd poukazuje na ustanovenie § 422 CSP, ktoré na základe zásady ratione valoris vyjadruje tzv. majetkový cenzus a upravuje (ne)pripustnosť dovolania v tzv. bagatel'ných veciach.“*

Rovnako ústavný súd odkazuje na závery najvyššieho súdu z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obdo 42/2018 z 21. augusta 2018 (publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 83/2018): *„Dovolateľka napadla dovolaním aj výrok o trovách konania. V tejto časti dovolací súd uvádza, že medzi jeho úlohy nepatrí rozhodovanie o trovách konania, keďže trovy konania predstavujú vo vzťahu k predmetu konania len vedľajšiu problematiku (rovnako vid' aj uznesenie najvyššieho súdu z 22. mája 2018, sp. zn. 3Obdo/19/2018). Pokiaľ ide o otázku (ne)pripustnosti dovolania proti rozhodnutiu o trovách konania podaného za účinnosti novej právnej úpravy (t.j. od 1. júla 2016), najvyšší súd už v uznesení zo 14. júna 2017, sp. zn. 3CdoGp/2/2016 poukázal na ustanovenia § 419 až § 421 CSP, ktoré nepripúšťajú dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o trovách konania.“*

Možno citovať aj z nedávno prijatého uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obdo 81/2019 z 27. novembra 2019: *„Pokiaľ ide o namietanú nesprávnosť výroku rozhodnutia o trovách konania, dovolací uvádza, že dovolanie proti rozhodnutiu o trovách konania nie je prípustné podľa ustanovenia § 420 C.s.p. a ani podľa § 421 C.s.p. (k tomu v podrobnostiach vid' 3CdoGp/2/2016 a 3Obdo/19/2018).“*

V závere ústavný súd upriamuje pozornosť na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 221/2016 z 26. októbra 2017 (Zo súdnej praxe č. 32/2019), podľa ktorého: *„Prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu o trovách konania, ktorú dovolateľ vyvodzuje z § 421 ods. 1 CSP, je vylúčená ustanovením § 421 ods. 2 CSP.“*

7.2 Opodstatnenosť ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vo veci trov konania tak prichádza do úvahy iba v prípadoch extrémneho rozporu s princípmi spravodlivého súdneho konania (identický záver porov. medzi mnohými v I. ÚS 56/2017, I. ÚS 188/2018, II. ÚS 420/2017, II. ÚS 566/2018, IV. ÚS 588/2018).

7.3 Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti nezistil v skutkových a právnych záveroch druhého napadnutého uznesenia okresného súdu nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo jeho extrémnu arbitrárnosť alebo absolútnu ústavnú neakceptovateľnosť.

7.4 V rámci rozhodovania o výške priznanej náhrady trov konania (resp. priznania náhrady trov za jednotlivé úkony právneho zastúpenia a ďalšie úkony) okresný súd v druhom napadnutom uznesení v spojení s prvým napadnutým uznesením a závermi okresného súdu v ňom uvedenými ústavne udržateľným spôsobom (i) interpretoval príslušné zákonné ustanovenia (Civilného sporového poriadku a vyhlášky) a (ii) tieto autonómne aplikoval na ustálený skutkový a právny stav vo veci, do interpretácie a aplikácie ktorej ústavný súd nie je zásadne oprávnený vstupovať a nahradzovať prijaté právne závery okresného súdu.

7.5 Závery okresného súdu týkajúce sa výšky (konkrétnej sumy) priznanej náhrady trov konania a týkajúce sa aplikácie príslušných zákonných a podzákonných právnych noriem v druhom napadnutom uznesení navyše netrpia ani absenciou logiky.

7.6 Ústavný súd tak nie je v tejto veci oprávnený vstupovať a nahradzovať prijaté právne závery všeobecných súdov, čo sa výkladu a aplikácie jednoduchého (podústavného, einfaches Recht) práva týka.

7.7 Vzhľadom na prezentované závery ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. februára 2020

Ľuboš Szigeti
predseda senátu